

HYBRIS nr 62 (2024)

ISSN: 1689-4286

<https://doi.org/10.18778/1689-4286.62.05>

PRZEMYSŁAW PAWELEC

 0000-0003-1658-6133

Uniwersytet Rzeszowski

przemyslawnp@dokt.ur.edu.pl

O FILOZOFII SZTUK WALKI RAZ JESZCZE

[Recenzja książki Wojciecha J. Cynarskiego *Filozofia sztuk walki/Philosophy of Martial Arts*, Wydawnictwo Uniwersytetu Rzeszowskiego, Rzeszów 2022]

Wstęp

Przedmiotem przedstawionej recenzji jest książka autorstwa Wojciecha J. Cynarskiego *Filozofia sztuk walki/Philosophy of Martial Arts* (Wydawnictwo Uniwersytetu Rzeszowskiego, Rzeszów 2022, pp. 166, ISBN 978-83-8277-014-8). Poddana zostanie ocenie merytoryka wspomnianego opracowania, jego konstrukcja, przyjęta metodologia, a także styl dotyczący formułowania i wyjaśniania podjętych problematyk.

Prezentacja sylwetki autora

Autor recenzowanej książki, prof. dr hab. Wojciech J. Cynarski, zajmuje się badaniem zagadnień związanych ze sztukami walki, sportami walki i podobnym im formom aktywności w ramach kultury fizycznej. Jest autorem wielu książek o tej tematyce, m.in. *General Theory of Fighting Arts* (2019), autorem ponad sześciuset publikacji naukowych poświęconych w znacznej części sztukom walki oraz redaktorem lub współredaktorem czterdziestu tomów publikacji nieseryjnych. Wojciech J. Cynarski jest przedstawicielem nauk o kulturze fizycznej i socjologiem. Pracuje w Instytucie Nauk o Kulturze Fizycznej Kolegium Nauk Medycznych Uniwersytetu Rzeszowskiego. Od marca 1993 roku jest prezesem i dyrektorem technicznym Stowarzyszenia Idokan Polska (IPA). Jest też liderem kompletnego systemu sztuk walki Idokan Yoshin-ryu budo i Shibu Kobudo w Polsce. Ponadto od 2010 roku pełni funkcję Prezesa Międzynarodowego Towarzystwa Naukowego Sztuk Walki i Sportów Walki (IMACSSS). Sztuki walki i sporty walki uprawia od 1977 roku i uczył się pod kierunkiem wybitnych Wielkich Mistrzów budo (m.in. Y. Sugino 10 dan) (Sieber, Pawelec, 2016).

Struktura tematyczna książki

Recenzowana książka składa się ze wstępu i dziewięciu rozdziałów. Całość uzupełniają indeks pojęć i indeks nazwisk. Podsumowania prezentowane są przez Autora na koniec każdego rozdziału. Natomiast brak jest podsumowania całości książki.

We wprowadzeniu Autor słusznie powtarza obecne w literaturze przedmiotu twierdzenie, że sztuki walki dawno przekroczyły obszar kultury fizycznej i weszły w obszar kultury sportowej, kultury masowej, kultury symbolicznej i kultury duchowej. Nie wyczerpuje to jego zdaniem koniecznych odwołań teoretycznych, które są zawarte w wielu innych książkach jego autorstwa. W nich to pojawiają się m.in. osoby odpowiadające Homo Creator Nobilis, czyli ideałowi etosowego Wojownika Drogi. Pojawia się jednak pytanie o racjonalny wyznacznik

i jednoznaczność w zakresie oceny poziomu moralności i duchowości osób nagradzanych.

W rozdziale pierwszym zaprezentowano wprowadzenie teoretyczne. Uwzględniono (w ramach podrozdziałów) aspekty epistemologiczne oraz ontologiczne i antropologiczne. Ukazywane są też zagadnienia fenomenu walki i filozofii walki, a także innych ważnych pojęć. Autor wspomina m.in. o dwóch orientacjach w kulturze fizycznej: 1) „Zbiór wypowiedzi filozoficznych dotyczących kultury fizycznej i jej poszczególnych obszarów, 2) Opis i wyjaśnienie realnie istniejącej filozofii, internalizowanej (...) przez grupy osób uczestniczących w danym obszarze kultury fizycznej” (Cynarski, 2022, s. 10).

W rozdziale drugim przedstawiona jest filozofia jako nauka teoretyczna. W tym miejscu W.J. Cynarski podejmuje się zadania omówienia tematyki teleologii, drogi walki i przywołania różnych filozofii. W podsumowaniu tego rozdziału nawiązuje on do istniejących akcentów filozoficznych kładących nacisk głównie na dążenie do wewnętrznej harmonii jednostki i do harmonii w wymiarze zewnętrznym (np. ze światem przyrody i społeczeństwem) (Cynarski, 2022).

Trzeci rozdział zawiera omówienie aksjologii sztuk walki, także poprzez ich wzbogacającą człowieka rolę. W tym aspekcie omawiane są przez Autora wartości z obszaru klasycznych sztuk walki. Ponadto wskazywane są przez niego różnicowania w nowoczesnych sztukach walki, a w podsumowaniu zwraca uwagę, że „Niezależnie od określenia (nazwy) zdecydowanie bardziej istotne są różne ujęcia kryjące się pod filozofią sztuk walki oraz różne aksjologiczne treści” (Cynarski, 2022, s. 52). Omawiając aksjologię sztuk walki W.J. Cynarski stwierdza słusznie, że postmodernistyczne podejścia do kanonów moralnych i klasycznego rozumienia prawdy z punktu widzenia pedagogiki sztuk walki są nietrafne. Współczesny kryzys wartości i antropologiczna regresja nie sprzyjają bowiem „stwarzaniu się” człowieka.

Wojna sił Dobra z siłami Zła, Teologia Tolkiena, Typy antropologiczne, Nowa mitologia Europy, Jeszcze o filmach z trylogii „The Hobbit” (Cynarski, 2022, s. 5)

to tytuły podrozdziałów rozdziału czwartego odnoszącego się do zagadnień walki dobra i zła w filozofii. Autor ujmuje poświęconą temu analizę w perspektywie „personalistycznej antropologii integralnej, antropologii psychofizycznego postępu, koncepcji radykalnego humanizmu i nieśmiertelności genetycznej, wybranych teorii mitu i archetypu oraz antropologii sztuk walki” (Cynarski, 2022, s. 57). Ilustracją wojownika wyznającego wartości wyższe i walczącego z „bytami upadłymi” mają być bohaterowie powieści Johna R.R. Tolkiena i adaptacji filmowych jego powieści. Autor *Filozofii...* prowadzi w związku z tym rozważania na temat rysów filozoficznych i psychologicznych bohaterów wspomnianego dzieła. Ciekawy wydaje się m.in. wątek uzbrojenia (jako narzędzi walki w sztukach walki) wszystkich walczących stron.

W rozdziale piątym podejmowana jest tematyka wybranych symboli wywodzących się z tradycji kultur militarnych. Symbole te (zebrane w sposób subiektywny i autorski) dzielone są przez W.J. Cynarskiego na pojedyncze i złożone. Jak zaznaczył sam Autor, „Niniejszy rozdział uwzględnia jedynie 20 wybranych symboli występujących w świecie Zachodu i w Azji” (Cynarski, 2022, s. 74). Autor porusza również m.in. kwestię semiologii, z jednoczesnym pominięciem kodów kulturowych występujących w przestrzeniach miejskich. Tradycje kultur militarnych przekazywane są według W.J. Cynarskiego m.in. poprzez symbole pojedyncze i symbole złożone. W tym jednak miejscu należy wskazać, że zgodnie z zasadami heraldyki tworzone są herby złożone, składające się z co najmniej dwóch figur (np. osób świętych, przedmiotów i sprzętów, zwierząt) (Znamierowski, 2008). Zatem traktowanie niektórych jednostkowych figur jako symboli złożonych musi być sytuowane poza blazonowaniem (np. w procesie semantyki właśnie).

W rozdziale szóstym Autor podejmuje tematykę drogi wojownika z perspektywy sposobów podboju nowych terytoriów przez wojowników aryjskich ku terytoriów dzisiejszego Iranu oraz Indii. To z kolei ma być związane z transmisją genetycznej haplogrupy R1a1. Co ciekawe, W.J. Cynarski wskazuje przy tym na wspólnotę wiary w symbole solarne przodków obecnych Polaków i dawnych

Ariów. Inne powiązania opisywane są w podrozdziałach *Od Lechitów po kyuba-no michi* i *Stoicka droga mędrca* (Cynarski, 2022). Autor wysuwa teorię, iż sztuki walki mogły być przeniesione przez Scytów (jako potomków Ariów) m.in. do Japonii. Jednocześnie przyznaje, że jest to hipoteza trudna (lub wręcz niemożliwa – P.P.) do sprawdzenia. Jedną z poszlak miałyby być stosowanie przez wczesnych japońskich wojowników jazdy i łuku. Można w tym miejscu zaryzykować stwierdzenie, że taka hipoteza jest co najmniej dyskusyjna.

W rozdziale siódmym zawarte jest zagadnienie wspólnego kanonu aksjologicznego *karate* i *taekwondo*. W dwóch podrozdziałach (*Środowisko kulturowe* i *Baza ontologiczna wobec aksjologii*) omawiana była ta problematyka z perspektywy Humanistycznej Teorii Sztuk Walki, antropologii sztuk walki, a także akademickiej refleksji o sztukach walki. W podsumowaniu Autor wymienia elementy wspomnianego kanonu. Mają być nimi wartości etyczne, estetyczne, użyteczne, społeczne, samorealizacyjne witalne (Cynarski, 2022). Wojciech J. Cynarski stawia również tezę o możliwości traktowania sztuk walki jako osobnej kategorii kultury fizycznej. Co ciekawe, sztuki walki miałyby być łączone poprzez środki cielesne z wychowaniem fizycznym, rekreacją fizyczną, aktywną turystyką, rehabilitacją oraz ze sportem wyczynowym i zawodowym. Podejście to można ocenić wstępnie jako interesujące i wymagające dalszych analiz.

Nowe koncepcje budo to obszar tematyczny omawiany w rozdziale ósmym. W trzech zawartych w nim podrozdziałach (*W kierunku systemu edukacyjnego i nowoczesnego sportu – Jigoro Kano i „Jita Kyoie”, „Shinbudō” i odmiany pokrewne (poza Japonią), Od idei Karate-dō do Zendo karate*). Jednocześnie W.J. Cynarski udowadnia, że nie ma osobnej filozofii dla każdej ze sztuk walki, a ponadto funkcjonują systemy eklektyczne (ze zlepkowymi charakterami technik i idei) (Cynarski, 2022).

Ostatni rozdział zawiera omówienie koncepcji filozoficznej *Idō* z punktu widzenia jej wymiaru historycznego, ontologicznego, aksjologicznego, a także filozofii mądrościowej. Koncepcja ta ma udzielać odpowiedzi w zakresie pytań

o fenomen sztuk walki i uprawiającego je człowieka, a także dominujące wartości, wraz z pojęciami *idō* i *Idōkan* (i ich symboliczną zawartością). Jak zauważył sam Autor, rozdział ten jest głosem na temat filozofii w ramach jednej z wielu organizacji (Idokan) (Cynarski, 2022). Droga karate (także w wymiarze filozoficznym) ma być – według Autora – nieosiągalna dla przeciętnego człowieka. Przywołując ustalenia poczynione przez Jana Szmyda udowadnia on homokreatywność sztuk walki. W tym też sposobie ujmowania rzeczywistości Autor lokuje wspomnianą teorię Idō.

Ocena książki

Recenzowana książka jest opracowaniem przybliżającym w sposób skondensowany wiedzę na temat wybranych aspektów filozofii sztuk walki. Jak stwierdził Autor: „Jest to więc także swego rodzaju synteza i systematyzacja moich koncepcji własnych w zakresie opisu stanu rzeczy oraz propozycji filozoficznego opracowania koncepcji realnie obecnych w świecie sztuk walki” (Cynarski, 2022, s. 8). Wartość tej publikacji podnosi też rozbudowana bibliografia odpowiadająca poruszonym zagadnieniom. Dlatego można stwierdzić, iż książka ta posiada dużą wartość naukową, przydatną zarówno studentom studiów na kierunku nauki o kulturze fizycznej, jak i badaczom zajmującym się filozofią różnych form aktywności fizycznej człowieka.

Bibliografia

Cynarski, W.J. (2022). *Filozofia sztuk walki/Philosophy of Martial Arts*. Rzeszów: Wydawnictwo Uniwersytetu Rzeszowskiego.

Cynarski W.J. (2019). *Martial Arts and Combat Sports. Towards the General Theory of Fighting Arts*. Gdańsk: Wydawnictwo Naukowe Katedra.

Sieber, L., Pawelec, P. (2016). Professors of Martial Arts. Holders of This Title in Martial Arts Science. *Ido Movement For Culture. Journal of Martial Arts Anthropology*, 16(3), 15–26. DOI: 10.14589/ido.16.3.2.

Znamierowski, A. (2008). *Wielka księga heraldyki*. Warszawa: Świat Książki.